

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

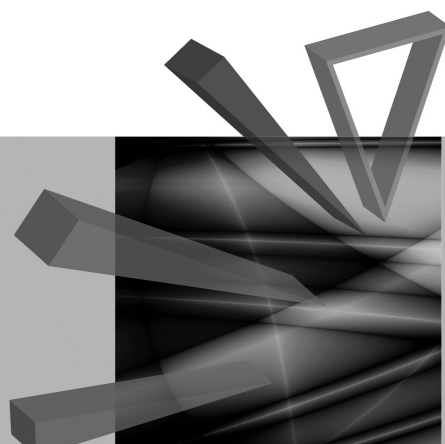
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

267

Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Jan Rymarczyk, Małgorzata Domiter,
Wawrzyniec Michalczyk**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jarosław Kundera, Leon Olszewski, Zdzisław Puślecki,
Kazimierz Starzyk, Krystyna Żołądkiewicz

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-235-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-239-0 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Łukasz Ambroziak: Handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej na przykładzie przemysłu motoryzacyjnego	11
Eric Ambukita: Wielkie gospodarki wschodzące – nowi partnerzy gospodarczy krajów Afryki	25
Anna Barwińska-Małąjowicz: Inwestycje w kapitał ludzki w kontekście <i>brain waste</i>	37
Daša Belkovicsová: Theoretical models of financing tertiary education and its application on example of Slovakia.....	48
Mateusz Benedyk: Wpływ banków centralnych na inwestycje od czasu wybuchu kryzysu finansowego.....	54
Zbigniew Bentyn: Wpływ rozwiązań informatycznych na zmianę zachowań nabywczych klientów oraz rozwiązań logistycznych przedsiębiorstw handlowych.....	63
Joanna Bogolebska: Zarządzanie rezerwami walutowymi Chin – problemy i wyzwania.....	73
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: Rola ładu korporacyjnego w przeciwdziałaniu manipulacjom na globalnych rynkach kapitałowych .	84
Ignacy H. Chrzanowski: Economics and politics of foreign direct investment. Is it beneficial for the recipient countries?.....	96
Anna Chrzęściewska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Indii.....	110
Małgorzata Czarnas: Rozwój korporacji transnarodowych na przykładzie Amazon.com.....	121
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziewska: PKB i handel państw transformacji w czasie kryzysu gospodarczego	130
Katarzyna Czech: Realizacja celów Strategii Europa 2020 – Polska na tle wybranych krajów UE	140
Tomasz Dorożyński: Znaczenie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dla polskich regionów.....	151
Kamila Drelich: Controlling projektów jako narzędzie współpracy wewnętrzkoncernowej.....	162
Agnieszka Dybizbańska: Konkurencyjność państw strefy euro w kontekście kryzysu gospodarczego.....	170
Katarzyna Dymitrow: Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Indii	180

Po-Kai Fang: Taiwan's strategy of integrating into global and regional economy	190
Bartosz Fortuński: Proekologiczne podejście do energetyki i jej wpływ na handel zagraniczny Unii Europejskiej	200
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Handel Maquiladora w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego	210
Jadwiga Gierczycka: Wpływ kryzysu w strefie euro na sytuację gospodarczą Polski	221
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Kraje rozwijające się w ramach rundy WTO z Doha	230
Bohdan Jeliński: Rekonfiguracja gospodarki globalnej (dynamika, mechanizmy, struktury)	241
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: Potencjał rozwojowy (inwestycyjny) MŚP na terenie województwa łódzkiego	253
Barbara Klimas: Inwestycje w kapitał wiedzy jako wyzwanie dla polityki państwa w globalizującej się gospodarce	260
Szymon Kłopocki: Lokalna i globalna współpraca firm w klastrze	272
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w latach 2007-2010	282
Aneta Kosztowniak: Przepływy BIZ i zmiany struktury akumulacji kapitału a wzrost gospodarczy w krajach wschodzących i rozwijających się	295
Anetta Kuna-Marszałek: Rola ekoinnowacji w strategii działania przedsiębiorstw na przykładzie systemów zarządzania środowiskiem	309
Jarosław Kuśpit: Rozwój stosunków gospodarczych z zagranicą krajów byłego ZSRR	320
Andżelika Kuźnar: Dobra niematerialne oparte na wiedzy jako czynnik wzrostu innowacyjności Unii Europejskiej	330

Summaries

Łukasz Ambroziak: Intra-industry trade of the Visegrad Countries: the case of automotive industry	24
Eric Ambukita: Big emerging economies – new economic partners for African countries	36
Anna Barwińska-Małajowicz: Investments in human capital in the context of “brain waste”	46
Daša Belkovicsová: Teoretyczne modele finansowania szkolnictwa wyższego i ich zastosowanie na przykładzie Słowacji	53
Mateusz Benedyk: Influence of central banks policies on investments since the financial crisis	62

Zbigniew Bentyn: The impact of information solutions on the change of customers' behavior and trading companies logistics	72
Joanna Bogolebska: Management of foreign reserves in China – problems and challenges.....	83
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: The role of corporate governance in solving the problem of manipulations on the global capital markets.....	95
Ignacy H. Chrzanowski: Ekonomiczne i polityczne aspekty zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Czy są one korzystne dla odbiorców?	109
Anna Chrzęściewska: Foreign Direct Investment outflows from India.....	120
Małgorzata Czarnas: Development of transnational corporations on the example of Amazon.com	129
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: GDP and trade of transformation countries in the time of the economic crisis.....	139
Katarzyna Czech: Implementation of goals of the Europe 2020 strategy – Poland compared to selected EU countries	150
Tomasz Dorożyński: The role of EU structural funds for regions in Poland..	161
Kamila Drelich: Controlling of projects as the instrument of intercompany cooperation	169
Agnieszka Dybizbańska: Competitiveness of the euro zone countries in the context of economic crisis	179
Katarzyna Dymitrow: The influence of direct foreign investments on the economic development of India.....	189
Po-Kai Fang: Tajwan: globalna i regionalna strategia integracji ekonomicznej	199
Bartosz Fortuński: Environmental approach to energy and its impact on foreign trade of the European Union	209
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Trade under Maquiladoras in conjunction with the current economic crisis	220
Jadwiga Gierczycka: Impact of the crisis in the euro zone on the economic situation of Poland	229
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Developing countries in the WTO Doha round	240
Bohdan Jeliński: Global economy reconfiguration.....	252
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: An investment potential of SME in the area of Łódź Voivodeship	259
Barbara Klimas: Investments in knowledge capital as a challenge for the state policy in the globalizing economy	271
Szymon Kłopocki: Local and global firm cooperation in clusters	281
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Foreign direct investments in Poland between 2007-2010.....	294

Aneta Kosztowniak: FDI flows and changes of structure of capital accumulation vs. economic growth in the emerging and developing countries.....	308
Anetta Kuna-Marszalek: The role of eco-innovations in business strategy as an example of environmental management systems	318
Jarosław Kuśpit: The development of economic relations with foreign countries of the former USSR	329
Andżelika Kuźnar: Intangibles based on knowledge as a factor of the innovation growth of the European Union	339

Jadwiga Gierczycka

Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. J. Ziętka w Katowicach

---

WPLYW KRYZYSU W STREFIE EURO NA SYTUACJĘ GOSPODARCZĄ POLSKI

Streszczenie: Globalna recesja i towarzyszący jej kryzys finansowy wywarły istotny wpływ na funkcjonowanie obszaru euro w latach 2008-2011. Strefa euro została silnie dotknięta ostatnim kryzysem finansowym. Najbardziej ucierpiały kraje peryferyjne w unii walutowej: Grecja, Portugalia, Hiszpania, Włochy i Irlandia. Polska przez ostatnie cztery lata najskuteczniej z krajów Wspólnoty opierała się kryzysowi. Przez ten okres PKB Polski wzrósł o ponad 15%, w tym samym czasie w pozostałych krajach Unii znajdował się on poniżej poziomu sprzed kryzysu. Polska gospodarka jest bardziej niż sąsiednie zorientowana na rynek krajowy i ma stosunkowo niski poziom zadłużenia w obcych walutach. Powinno to zaowocować uchronieniem naszego kraju przed drugą falą kryzysu.

Słowa kluczowe: kryzys finansowy, strefa euro, kraje peryferyjne, PKB.

1. Wstęp

Strefa euro w ostatnich latach została dotknięta kryzysem finansowym. Największe kłopoty mają kraje peryferyjne w unii walutowej: Grecja, Portugalia, Hiszpania, Włochy i Irlandia. Kryzys w strefie euro dotknął wszystkie kraje Unii Europejskiej, co objawiło się znacznym spadkiem PKB, z wyjątkiem Polski i Cypru. Obecnie zbliża się druga fala kryzysu i należy się zastanowić, czy czynniki, które sprzyjały wzrostowi gospodarczemu naszego kraju przez ostatnie cztery lata, będą nadal aktywne.

2. Kryzys finansowy w krajach Unii Europejskiej

W literaturze ekonomicznej można wyróżnić trzy kierunki rozważań nad problematyką unii monetarnej. Pierwszy, zwany klasycznym, opiera się na koncepcji optymalnego obszaru walutowego. Drugi obejmuje analizę kosztów i korzyści dotyczącą utworzenia obszaru walutowego i unii monetarnej. Trzeci to koncepcja endogeniczności kryteriów optymalnego obszaru walutowego. Teoria optymalnych obszarów walutowych wskazuje na kryteria, które powinny spełniać kraje należące do unii walutowej. Są to: wysoka mobilność pracy i kapitału, otwartość gospodarek, dywer-

syfikacja produkcji, elastyczność rynków, cen i płac. Kraje tworzące unię monetarną powinny charakteryzować się podobnym poziomem rozwoju gospodarczego, zblizoną inflacją, deficytem budżetowym i długiem publicznym w relacji do PKB. Jeżeli nie ma takiej zgodności, to mogą pojawić się szoki asymetryczne dotyczące pojedyncze kraje, a nie cały obszar walutowy. Zwolennicy teorii optymalnych obszarów walutowych twierdzą, iż jeżeli między krajami istnieją różnice w poziomie rozwoju gospodarek, to powinny przejść proces realnej konwergencji, zanim utworzą unię monetarną¹.

Inaczej uważają twórcy teorii endogeniczności kryteriów optymalnego obszaru walutowego – J.A. Frankel i A.K. Rose. Według nich utworzenie jednolitego obszaru walutowego stwarza warunki do wzrostu intensywności wymiany wewnątrzgałęziowej, co jest czynnikiem prowadzącym do zbieżności cykli koniunkturalnych. „Wysoki stopień integracji w obszarze handlu w przypadku krajów o relatywnie zsynchronizowanych cyklach koniunkturalnych powinien prowadzić do transformacji idiosynkratycznych szoków ekonomicznych w skoordynowany w skali międzynarodowej cykl koniunkturalny”².

Kraje, które utworzyły w 1999 r. unię monetarną, nie spełniały kryteriów optymalnego obszaru walutowego. Ekonomiści uważają, że zmiany, jakie przeprowadzono w krajach euro w celu spełnienia kryteriów konwergencji z Traktatu z Maastricht, nie były trwałe, ponieważ wynikały z zastosowania odpowiednich narzędzi ekonomicznych, a nie realnej konwergencji integrujących się krajów. Dlatego większość krajów nie potrafiła utrzymać stabilizacji fiskalnej.

Istotą unii walutowej nie jest tak samo wyglądający pieniądź, lecz wspólna polityka monetarna. Podstawowym instrumentem sterowania gospodarką jest wysokość stopy procentowej. Kraje strefy euro nie mają wpływu na wysokość tego instrumentu. Koszt pieniądza ustala Europejski Bank Centralny, zwracając uwagę na pozytywny efekt dla całej strefy euro, a nie dla konkretnego kraju. Dlatego kraje przyjmujące wspólny pieniądź powinny tworzyć optymalny obszar walutowy, mieć podobną strukturę gospodarczą i poziom rozwoju – wówczas jednakowa polityka monetarna nie szkodziłaby żadnemu z nich. Potrzebny byłby również wspólny budżet na niwelowanie nierówności. Niestety nawet przed kryzysem strefa euro nie spełniała tych wymogów. Kraje mają zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego i dlatego wspólne stopy procentowe przyczyniły się do nierównowagi Grecji. Za niskie stopy procentowe zachęcały do nadmiernej konsumpcji i zaciągania kredytów. Dla gospodarki Niemiec były za wysokie i stąd przesadne oszczędzanie i przerost eksportu. Do nadejścia kryzysu finansowego do Europy niemieckie banki mogły kupować greckie obligacje. Skomplikowaną sytuację strefy euro powoduje również

¹ S.I. Bukowski, J. Misala, *Wzrost gospodarczy i finanse międzynarodowe*, CeDeWu.pl, Warszawa 2011, s. 141-143.

² Tamże, s. 144.

brak wspólnej polityki fiskalnej. Siedemnaście krajów prowadzi swoje polityki fiskalne i same decydują one o wysokości deficytów i długów³.

W listopadzie 2009 r. deficyt budżetowy Grecji wynosił 12,7%, tzn. cztery razy więcej niż dopuszcza Traktat z Maastricht. Dług publiczny osiągnął poziom 124% PKB (obecnie przekracza 160%). Sytuacja ta wywołała szok na rynkach finansowych i obawy wszystkich członków strefy euro. „Kryzys” z Grecji rozlał się na całą strefę euro. Pakiety ratunkowe trafiły do Grecji, Irlandii, Portugalii. Zagrożone są Hiszpania i Włochy. Powstała nowa kategoria – kraje peryferyjne w odróżnieniu od państw założycieli strefy euro.

„Ważną przyczyną kłopotów Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Portugalii i Włoch była nie tylko rozluźniona polityka budżetowa, ale również fakt, iż w ciągu ostatniej dekady ich gospodarki traciły konkurencyjność kosztową w stosunku do gospodarki niemieckiej. Tempo wzrostu we Włoszech i Portugalii w ostatniej dekadzie wyraźnie słabło. W Hiszpanii, Irlandii, a po części także w Grecji wzrost do niedawna był stosunkowo wysoki, ale przyczyną były boomy kredytowe. Dlatego naprawa finansów publicznych w części krajów strefy euro będzie zależała nie tylko od determinacji rządów w przeprowadzaniu reform fiskalnych, ale także od reform strukturalnych na rzecz odzyskania utraconej konkurencyjności”⁴.

W 2011 r. odbyło się osiem szczytów unijnych poświęconych ratowaniu strefy euro. Oprócz pakietów ratunkowych stworzono fundusz ratunkowy dla krajów z kłopotami finansowymi i uzgodniono pakt fiskalny.

Głównym kanałem rozprzestrzeniania się kryzysu w 2012 r. są Portugalia i Hiszpania. Portugalskie miasta są zadłużone na 9 mld euro, a rentowność obligacji dziesięcioletnich zbliża się do 13%. Jest to poziom wskazujący na zagrożenie bankructwem. Dlatego Portugalia oczekuje na drugi pakiet pomocowy. Nie mniej groźna jest sytuacja w Hiszpanii. Stopa bezrobocia sięga tam 25%, a PKB według prognoz Komisji Europejskiej ma spaść o 1,0%. Deficyt finansów publicznych ma być wyższy od planowanego i w 2012 r. ma wynieść 5,3% PKB. Dodatkowym problemem, z którym musi poradzić sobie Hiszpania, jest sektor prywatny, a w nim przede wszystkim banki⁵.

Banki stwarzają problemy w większości peryferyjnych krajów europejskich. W 2011 r. podniosły oprocentowanie kredytów hipotecznych. Utrudniają w ten sposób zakup domów i spłatę już zaciągniętych kredytów. Podniesienie przez instytucje finansowe Włoch, Hiszpanii i Portugalii oprocentowania kredytów hipotecznych o dwa punkty procentowe spowolni popyt na inne produkty i ograniczy wydatki konsumpcyjne. Wzrost wydatków konsumpcyjnych mógłby wpłynąć na ożywienie gospodarcze tych krajów. Europejski Bank Centralny zasilł sektor bankowy w grud-

³ W. Smoczyński, *Końca nie widać*, [w:] *Trzęsienie kapitalizmu czyli jak zaczął się kryzys i czym się skończy*, „Polityka” 2012, nr 1, s. 29.

⁴ *Gospodarka. Nowe perspektywy po kryzysie*, red. M. Kalinowski, M. Pronobis, CeDeWu.PL, Warszawa 2010, s. 82.

⁵ *Lizbona i Madryt czują presję*, „Rynki & Finanse, Rzeczpospolita”, 26.03.2012 r, s. B6.

niu 2011 i lutym 2012 r. kwotą ponad biliona euro w postaci tanich kredytów, która ma zachęcić banki do pożyczania sobie pieniędzy nawzajem i ożywić przepływ kredytu w europejskich gospodarkach, co ma pobudzić wzrost gospodarczy. Problemem jest jednak fakt, iż pożyczki z banku centralnego trzeba spłacić w ciągu trzech lat, a kredytów hipotecznych udzielają banki na długi okres i dlatego potężne środki zasilające europejski system bankowy nie przyniosły oczekiwanych rezultatów⁶.

Pierwszy kwartał 2012 r. nie wskazuje na stabilizację strefy euro. Można było oczekiwać, że po przyznaniu kolejnej pomocy Grecji i zasileniu banków przez Europejski Bank Centralny sytuacja ustabilizuje się. Wskaźnik PMI (powstaje na podstawie badania kilku tysięcy firm, pokazuje aktywność w różnych sektorach gospodarczych) osiągnął w marcu w strefie euro 48,7 pkt. Wynik poniżej 50 pkt wskazuje na kurczenie się gospodarki. Komisja Europejska prognozowała, że w 2012 r. spadek PKB strefy euro sięgnie 0,3%, ale ekonomiści reprezentujący sektor bankowy przewidują, że recesja w strefie euro sięgnie 1,2%, a gospodarka Włoch odnotuje 2,3-procentowy spadek, Hiszpania zaś 2,7-procentowy⁷.

Analizując dane statystyczne i prognozy dotyczące strefy euro, można stwierdzić, iż kryzys zadłużenia w strefie euro jeszcze się nie skończył. Kolejnej pomocy finansowej może potrzebować Portugalia, sytuacja finansów publicznych w Hiszpanii jest nadal niestabilna, a dodatkowo niepokoje społeczne w Portugalii i Włoszech utrudniają wprowadzanie kolejnych oszczędności przez rządy tych krajów.

Kryzys finansowy i poważne problemy strefy euro wywołują dyskusję nad jej istotą i wadami samej konstrukcji tej strefy. Gdyby kierować się wspomnianą już teorią optymalnego obszaru walutowego, wiele krajów nie powinno wejść do strefy, zwłaszcza że nie spełniały podstawowych kryteriów z Maastricht. Włochy, Belgia, Grecja, Portugalia miały dług znacznie powyżej 60% PKB. T. Gruszecki twierdzi, iż wspólna waluta w UE była od początku przede wszystkim planem politycznym budowy „Wielkiej Europy”, a potem dopiero ekonomicznym. Siła strefy miała leżeć w jej wielkości – zakładano, że miała objąć całą Unię i konkurować ze Stanami Zjednoczonymi⁸.

Kryzys finansowy strefy euro i związana z nim recesja były normalnymi zjawiskami w cyklicznie rozwijającej się gospodarce rynkowej, ale jednocześnie ujawniły narastające słabości tej strefy:

- powstanie strefy obejmującej gospodarki o różnym poziomie rozwoju i konkurencyjności wymagało ustalenia jednej stopy procentowej (określenia cen pieniądza). Stopę, jak już pisano, ustalono na niskim poziomie, było to wygodne dla gospodarek rozwiniętych, ale złe dla słabych, np. Grecji,

---

⁶ *Problem Europy: koszty kredytów hipotecznych*, Rynki & Finanse, „Rzeczpospolita” 26.03.2012 r., s. B6.

⁷ http://m.wyborcza.biz/biznes_2012.03.26.

⁸ *Od kryzysu do ożywienia. Dylematy współczesnej polityki finansowej*, red. J.L. Bednarczyk, W. Przybylska-Kapuścińska, CeDeWu.pl, Warszawa 2011, s. 19.

- dla gospodarek o niskiej konkurencyjności, które miały deficyty w finansach publicznych i obrotach handlowych, dostęp do kredytów i kapitałów okazał się łatwiejszy, z czego skwapliwie skorzystały banki, przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe i stąd szybko rosnące zadłużenie,
- naciski na płace i tani kredyt spowodowały szybki wzrost płac w krajach słabiej rozwiniętych. Wzrost płac w sektorach eksportowych przenosił się do innych dziedzin i gospodarki krajów peryferyjnych stawały się mniej konkurencyjne,
- kraje rozwinięte – Niemcy, Holandia, rozwijały eksport, a kraje peryferyjne, korzystając z taniego kredytu, głównie importowały, w rezultacie czego Niemcy mają nadwyżkę obrotów bieżących, a kraje peryferyjne deficyt. W celu finansowania deficytu obrotów handlowych i kapitałowych w krajach peryferyjnych rósł dług publiczny, przekraczając nawet PKB⁹.

Niemcy, Francja i Holandia są wierzycielami krajów peryferyjnych i korzystają na strefie euro. Kraje te utrzymują jednak poziom płac i konsumpcji pod kontrolą, co zapewnia im konkurencyjność. Kraje peryferyjne muszą więc zwiększyć konkurencyjność i eksport, aby przywrócić równowagę swoich bilansów. Nie jest to jednak proste, gdy gospodarka europejska i światowa tkwi w recesji. Dlatego konieczne są duże cięcia w wydatkach budżetowych, na które nie chcą się zgodzić społeczeństwa tych krajów.

Wady ujawnione w konstrukcji strefy euro nie przekreślają jej dalszego funkcjonowania. Konieczna jest integracja fiskalna w tej strefie i utworzenie Europejskiego Funduszu Walutowego, wymaga to jednak modyfikacji Traktatu Europejskiego i procedury referendum narodowych, a z doświadczenia wiemy, że jest to proces bardzo długotrwały.

Władze Unii Europejskiej podejmują wiele działań instytucjonalnych w celu wzmocnienia strefy euro. Przyjęto długofalowy program działania „Strategia Europa 2020”, który zastąpi Strategię lizbońską. „W marcu 2011 r. Rada Europejska podjęła istotne decyzje zmierzające do przezwyciężenia kryzysu finansowego, zapewnienia stabilności strefy euro, wzmocnienia koordynacji polityki gospodarczej oraz uzyskania wzrostu gospodarczego w UE. Do najważniejszych należały:

- ustanowienie nowej organizacji w postaci Europejskiego Mechanizmu Stabilizacji, w ramach którego możliwe będzie udzielanie pomocy finansowej państwu strefy euro, którego sytuacja zagrażałaby stabilności strefy jako całości;
- przyjęcie „Paktu euro plus”, nakierowanego na umocnienie konkurencyjności w strefie euro,
- wzmocnienie zarządzania gospodarczego w ramach Paktu Stabilności i Wzrostu”¹⁰.

⁹ Tamże, s. 20.

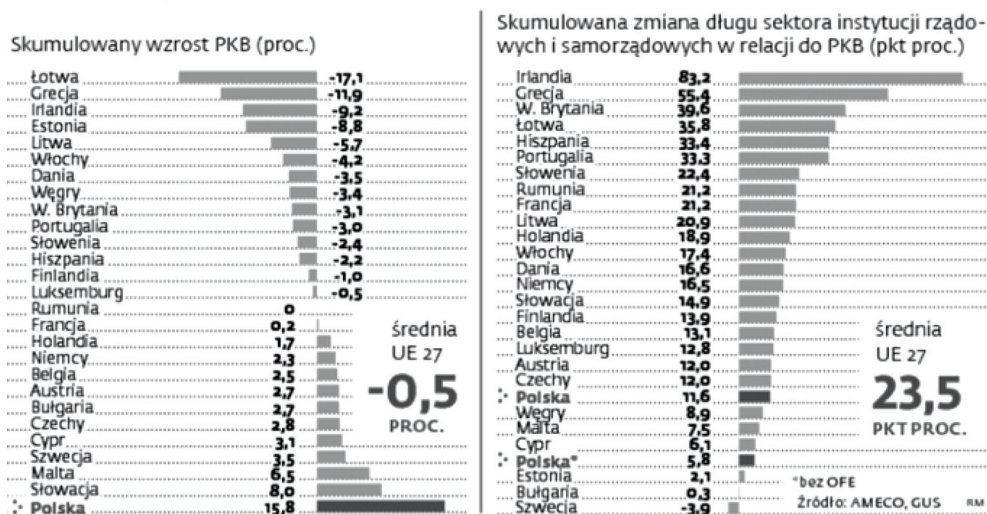
¹⁰ J. Barcz, E. Kawecka-Wyrzykowska, K. Michałowska-Gorywoda, *Integracja Europejska w świetle Traktatu z Lizbony. Aspekty ekonomiczne.*, PWE, Warszawa 2012, s. 343.

Na podstawie analizowanych danych statystycznych można stwierdzić, iż na rezultaty tych działań w realnej gospodarce trzeba będzie poczekać. Są to działania długookresowe, a recesja i problemy finansowe dotyczą peryferyjne kraje UE obecnie, czyli w krótkim okresie.

3. Sytuacja gospodarcza Polski w obliczu kryzysu

Polska przez ostatnie cztery lata najskuteczniej z krajów Wspólnoty opierała się kryzysowi. Przez ten okres PKB Polski wzrósł o ponad 15%, w tym samym czasie w pozostałych krajach Unii znajduje się on poniżej poziomu sprzed kryzysu. Skumulowany wzrost PKB dla Unii Europejskiej wynosi $-0,5\%$ (średnia dla 27 krajów). Skumulowana zmiana długu sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB dla Unii to $23,5\%$, dla Polski $11,6\%$.

Jak rosły dług i PKB w Polsce oraz w krajach Unii w latach 2008 – 2011

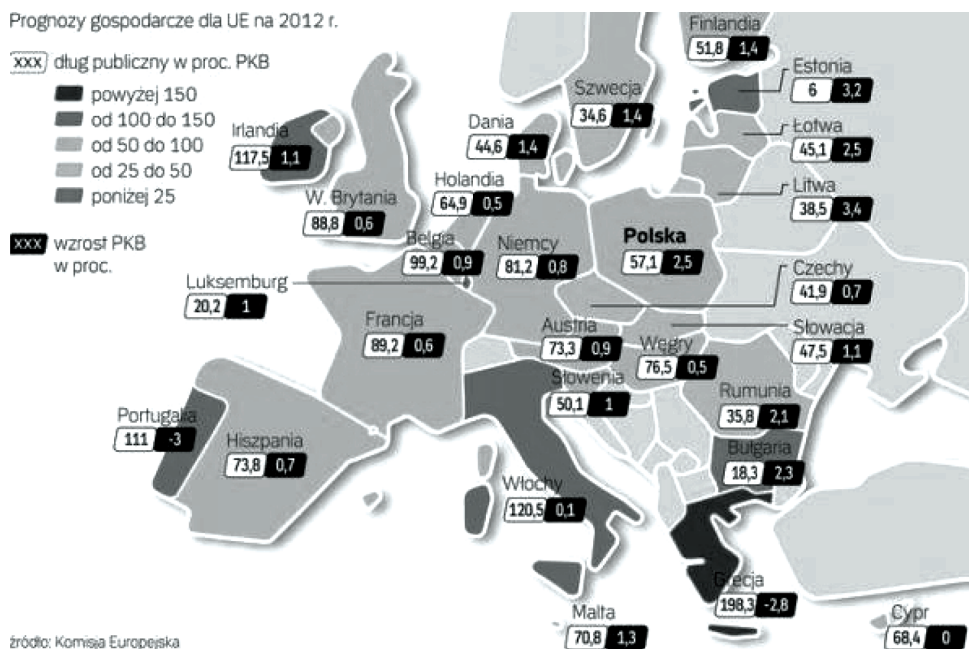
Rys. 1. Wzrost długu i PKB w Polsce i krajach UE w latach 2008-2011

Źródło: Biznes. Gazeta Prawna.pl 23.02.2012 r., <http://biznes.gazetaprawna.pl/arttykul>.

Kraj nasz jest również liderem wzrostu wśród krajów OECD. W.M. Orłowski wskazuje na trzy grupy czynników, które uchroniły polską gospodarkę przed kryzysem. Pierwsza to zdolność dostosowania się firm do trudnych warunków. Po doświadczeniach transformacji polskie przedsiębiorstwa potrafiły się dostosować do nowych warunków funkcjonowania. Również pracownicy firm byli skłonni zaakceptować nawet niższe wynagrodzenia, po to żeby utrzymać miejsca pracy. Druga grupa czynników wynika ze stabilności finansowej Polski. Przez długie lata pol-

skie banki były bardzo ostrożne przy udzielaniu kredytów i inwestowaniu posiadanych środków. Istotnym czynnikiem był umiarkowany poziom długu publicznego, z którym weszliśmy w kryzys, i dlatego udało się uniknąć ograniczania wydatków publicznych, a wśród nich najważniejszych inwestycyjnych. Trzecia grupa czynników wynika z członkostwa w Unii Europejskiej. Miliony euro zwiększyły inwestycje publiczne, budowę dróg, oczyszczalni ścieków, centrów badawczych, co nie tylko wpływa w długim okresie na wzrost gospodarczy, ale daje możliwość nowych miejsc pracy¹¹. Wśród czynników pobudzających polską gospodarkę nie można pominąć wysokiej konsumpcji wewnętrznej i wydatków związanych z EURO 2012, tylko co będzie dalej? Czy kolejna fala kryzysu nie dotknie Polski przez system banków? Banki w Polsce w większości są własnością krajów Europy.

W jesiennym raporcie z 2011 r. Komisja Europejska zrewidowała w dół wskaźniki wzrostu gospodarczego, a w górę długu publicznego.

Rys. 2. Prognozy gospodarcze dla UE na 2012 r.

Źródło: *Zle prognozy dla Europy*, „Rzeczpospolita”, 11.11.2011 r., <http://www.rp.pl/artukul>.

Według szacunków Komisji Europejskiej, w 2012 r. PKB wzrośnie w Polsce o 2,5%, dług publiczny sięgnie 57,1% PKB, co na tle peryferyjnych krajów Unii należących do strefy euro jest dobrym wynikiem. Portugalia ma osiągnąć ujemne

¹¹ W.M. Orłowski, *Nie tak zielono*, [w:] *Trzęsienie kapitalizmu, czyli jak zaczął się kryzys i czym się skończy*, „Polityka”, wydanie specjalne 2012, nr 1.

tempo wzrostu $-3,0\%$ PKB, dług publiczny 111% PKB, Włochy wzrost $0,1\%$ PKB, dług publiczny $120,5\%$, Grecja wzrost $-2,8\%$ PKB, dług publiczny $198,3\%$ PKB.

Polska ma jednak według raportu KE poczuć skutki globalnego spowolnienia. Słabszy popyt na zewnątrz przełoży się na ograniczenia polskiego eksportu. Długotrwałe problemy rynków finansowych wpływają na nastroje konsumentów i przedsiębiorców. To z kolei ogranicza wydatki na inwestycje, zatrudnienie i wydatki konsumpcyjne. Gorsza od planowanej będzie sytuacja finansów publicznych. Deficyt w Polsce sięgnie 4% PKB, co przekracza dopuszczalne w UE $3,0\%$ PKB. Polska jest objęta unijną procedurą nadmiernego deficytu i w 2012 r. mamy wyznaczony termin „uporządkowania budżetu”. Nie jesteśmy w strefie euro i nie grożą nam kary finansowe, ale Komisja Europejska może nam odebrać część środków z unijnego Funduszu Spójności. Są to środki przeznaczone na duże inwestycje infrastrukturalne: drogi, lotniska, porty morskie. Na lata 2007-2013 przyznano Polsce na te cele 25 mld euro.

Komisja Europejska twierdzi w raporcie, iż możemy obniżać deficyt bez szkody dla popytu wewnętrznego i wzrostu gospodarczego. Należy obniżyć wszystkie wydatki, które nie mają charakteru pro wzrostowego. Mimo iż wraz z krajami bałtyckimi należymy w UE do grupy najbardziej dynamicznie rozwijających się gospodarek, to oszczędności, chociaż są konieczne, mogą wpłynąć na spowolnienie tempa wzrostu¹².

Chociaż jestem zwolenniczką euro jako wspólnej waluty ugrupowania, to wyraźnie trzeba stwierdzić, iż dobrze się stało, że Polska nie weszła do sfery euro w 2007 r., kiedy spełnialiśmy (krótko) kryteria Traktatu z Maastricht. Przy nadal słabej konkurencyjności naszej gospodarki i łatwym dostępie do taniego pieniądza i kredytu moglibyśmy się znaleźć w takiej sytuacji, jak Grecja czy Irlandia. Na pewno teraz znacznie trudniej będzie wejść do sfery euro i władze UE dokładnie „sprawdzą” gospodarkę kandydata, ale obserwując obecne kłopoty strefy euro, sądzę, że polska gospodarka ma czas na przyjęcie wspólnej waluty. Ważna jest, jak twierdzi S. Lis, konwergencja realna, nad osiągnięciem której musimy jeszcze popracować.

4. Podsumowanie

Kryzys finansowy i recesja w gospodarce światowej zdecydowanie wpłynęły na pogorszenie sytuacji funkcjonowania sfery euro. Gospodarki większości krajów europejskich odnotowały ujemne tempo wzrostu, a kraje peryferyjne przeżywają poważne kłopoty gospodarcze i społeczne. Na tle krajów peryferyjnych, które mają walutę euro, polska gospodarka sytuuje się korzystnie. Odnotowuje dodatnie tempo wzrostu gospodarczego, dług publiczny mieści się w dopuszczalnych rozmiarach, chociaż jest wysoki, eksport rośnie szybciej niż w 27 krajach UE, zagraża nam z kolei zbyt wysoki deficyt sektora finansów publicznych, rosnąca inflacja i bezrobocie.

¹² Raport o inflacji – listopad 2011 r., Komisja Europejska.

Można stwierdzić, iż brak euro w Polsce „uratował” nas przed recesją, lecz jest to zbyt prosty wniosek. Skłonność do konsumowania, niskie płace, inwestycje za fundusze unijne to przyczyny rozwoju naszej gospodarki. Czy obronią nas one przed zapowiadaną drugą falą recesji? Myślę, że teraz potrzebne są, mimo że mamy gospodarkę rynkową, szybkie i mądre decyzje rządu.

Literatura

- Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska E., Michałowska-Gorywoda K., *Integracja Europejska w świetle Traktatu z Lizbony. Aspekty ekonomiczne*, PWE, Warszawa 2012.
- Bukowski S.I., Misala J., *Wzrost gospodarczy i finanse międzynarodowe*, CeDeWu.pl, Warszawa 2011.
- Gospodarka. Nowe perspektywy po kryzysie*, red. M. Kalinowski, M. Pronobis, CeDeWu.PL, Warszawa 2010 .
- Lizbona i Madryt czują presję*, „Rynki & Finanse, Rzeczpospolita”, 26.03.2012.
- Od kryzysu do ożywienia. Dylematy współczesnej polityki finansowej*, red. J.L. Bednarczyk, W. Przybylska-Kapuścińska, CeDeWu.pl, Warszawa 2011.
- Orłowski W.M., *Nie tak zielono*, [w:] *Trzęsienie kapitalizmu, czyli jak zaczął się kryzys i czym się skończy*, „Polityka”, wydanie specjalne, 2012, nr 1.
- Problem Europy: koszty kredytów hipotecznych*, „Rynki & Finanse, Rzeczpospolita”, 26.03.2012.
- Raport o inflacji – listopad 2011 r., Komisja Europejska.
- Smoczyński W., *Końca nie widać*, [w:] *Trzęsienie kapitalizmu, czyli jak zaczął się kryzys i czym się skończy*, „Polityka” 2012, nr 1.

Źródła internetowe

1. <http://m.wyborcza.biz/biznes> 2012.03.26_
2. <http://www.rp.pl/artykul/>
3. <http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly>.

IMPACT OF THE CRISIS IN THE EURO ZONE ON THE ECONOMIC SITUATION OF POLAND

Summary: The global recession and the concomitant financial crisis had a significant impact on the functioning of the euro zone in 2008-2011. The euro zone was heavily affected by the recent financial crisis. The most affected countries were the peripheral countries in a monetary union: Greece, Portugal, Spain, Italy and Ireland. Poland over the past four years resisted the crisis in the most effective way of all Community countries. During this period Polish GDP grew by over 15% and at the same time in other EU countries it was below pre-crisis levels. Polish economy is more than its neighbors oriented to the domestic market and has a relatively low level of debt in foreign currencies. This should lead to saving our country against the second wave of crisis.

Keywords: financial crisis, euro zone, peripheral countries, GDP.